

TOPLUMSAL GÜVEN VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI: EĞİTİM, SAĞLIK, ÇEVRE KURULUŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ebru ÖZGEN¹
İrem AYDOĞDU²
Engincan YILDIZ³

ÖZ

Günümüzde farklı alanlarda faaliyet gösteren STK'lar bulunmaktadır. STK'ların faaliyet alanlarından bazılarında bakıldığında eğitim, sağlık ve çevre alanları gösterilebilmektedir. STK'lar toplumda var olan sorunlara çözüm üreten maddi çıkarı bulunmayan oluşumlar olarak bilinmektedir. Çok sayıda STK varlığı ve bu STK'ların yaptığı faaliyetler bazı durumlarda toplumsal güveni sarsabilmektedir. Bu doğrultuda toplumun, STK'ların samimi olup olmadığını ayırt edebilmesi zorlaşabilmektedir. STK'ların adını kullanarak birçok faaliyet gerçekleştiren, maddi amaçlar gözetilen kişilerin de varlığı söz konusudur. Bu anlamda STK'ların güvenleri zarar görmekte ve uzun vadede itibar kaybedebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı kamuoyunun gözünden STK'ların güvenini ölçmektir. Araştırmanın temel sorunsalı doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden anket kullanılarak STK'lara güven düzeyleri ölçülmüştür. Bu doğrultuda eğitim, sağlık ve çevre kuruluşlarından şubesi en fazla olan kuruluşlar seçilmiş olup ankette de bu STK'lara olan güven düzeyleri ölçülmüştür. TEMA ve LÖSEV'in toplum açısından güvenilirlikleri yüksek olduğu ÇYDD hakkında ise daha kararsız bir kitlenin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. STK'lar toplumsal güveni sağlamak ve farkındalıklarını artırmak için birtakım faaliyetler yürütebilmektedirler. Bu bağlamda, toplumun STK'larına olan güven düzeyinin yüksek olduğu görülmekle birlikte bu güvenin ve sadakatın korunması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Toplumsal Güven, TEMA, LÖSEV, ÇYDD

Social Trust and NGO's : A Study on Education, Health and Environmental Organizations

ABSTRACT

Today, there are NGOs operating in different fields. When looking at some of the fields of activity of NGOs, education, health and environmental areas can be shown. NGOs are known as institutions that have no financial interest that produce solutions to the problems existing in society. The existence of a large number of NGOs and the activities of these NGOs in some cases can shake the

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, eozen@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4103-2386

² Öğr. Gör., İstanbul Kültür Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, i.aydogdu@iku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9383-9758

³ Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, enyildiz@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2549-3473

social trust. It may be difficult for the society to distinguish whether CSOs are sincere or not. There are also people who carry out many activities using the names of NGOs and pursue financial purposes. In this sense, the trust of NGOs is damaged and may lose their reputation in the long term. The purpose of this study is to measure the trust of NGOs in the eyes of the public. In line with the main problematic of the research, the level of trust in NGOs was measured by using a questionnaire, one of the quantitative research methods. It was concluded that TEMA and LOSEV had a high credibility in terms of society, and that ÇYDD had a more indecisive population. NGOs can carry out a number of activities to ensure social trust and increase their awareness. In this context, although it is seen that the trust level of the society in NGOs is high, it is important to protect this trust and loyalty.

Keywords: NGOs, Social Trust, TEMA, LÖSEV, ÇYDD

Giriş

STK'lar incelendiğinde, toplumsal bir bilincin oluşturulmasının amaç edinildiği görülmekle birlikte, devletin yetersiz kaldığı alanlarda var olan sorunları çözmek ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda STK'lar dünyada barış olması bilinci ile uluslararası alanda faaliyet gösteren ve eylemlerini herhangi bir maddi karşılığı olmayan gönüllüler ile devam ettiren kuruluşlardır (Güngör & Gölçelen, 2013, p.165). Geçmişten günümüze toplumsal problemlerin ve ihtiyaçların değişmesi, devlet ve sivil toplum arasında var olan ilişkilerde ilgili iki tarafın da rollerinin değişmesine sebep olmuştur. 'Sivil toplum' kavramı incelendiğinde 1990'lı yıllardan beri, felsefe ve siyaset alanlarında sağlam bir geçmişinin olduğu görülmekle birlikte farklı tartışmalara yol açan bu kavrama geçmişten günümüze farklı anlamlar yüklenmiştir (Gözübüyük & Tamer, 2010, p.89).

John Locke, sivil toplum ile ilgili görüşlerde bulunmaktadır. Her insanın doğduğu andan itibaren özgürlükçü ve eşit şartlara sahip iken, toplumsal sözleşmenin ortaya çıkardığı bir sonuç olarak doğal yaşam durumundan, yasal sistemde yer edinmek, haklarını güvenceye alabilmek, yaşam, mülkiyet ve özgürlük gibi sahip olduğu haklarından daha rahat faydalanabilmek için birtakım haklarını iktidara bıraktıklarını belirtmektedir. Eşitlik, özgürlük ve kardeşlik kavramlarının oluşması için yasalara ihtiyaç duyulmaktadır (Eroğlu, 2010, p.1).

Tocqueville'nin görüşlerine bakıldığında, devletin eylemlerinin sadece sivil toplum aracılığıyla kısıtlanabileceğinin ve bu durumun neticesinde STK'ların bir tampon görevi üstlenerek toplumları ve insanları devlete karşı koruduğu, insanların veya toplumların özgürlüğünü garantilediğini ifade edilmiştir (Gözübüyük & Tamer, 2010, p.89). Marx'ın teorisine bakıldığında, devlet, doğa durumu ya da sivil toplum alanında var olan çatışmaları ve kaosları önleyici bir üst birim, tarafsız bir organ değildir. Tam tersine bu kategorilerdeki tüm dinamiklerin kendisine bağımlı olduğunu ileri sürmektedir. Marx'a göre sivil toplum üretim ilişkilerini şekillendirmektedir. Marx'ın ekonomiye yüklediği bu anlam, sivil toplumun

toplumsal ve siyasal düzendeki belirleyiciliğini göstermektedir. Yani, ekonomik bir alan olarak sivil toplum, Marks'a göre, devletle eşdeğer ya da devlet öncesi bir kategori değil, devlet olmak üzere her tür birimi etkileyen ve yönlendiren bir dinamiktir (Özet, 2007, p.30). Hobbes'un siyaset felsefesi, toplumsal durum doğrultusunda şekillenmektedir. Toplumsal durum doğrultusunda oluşturulan çerçeveye göre doğa durumu, insanlararası yaşam mücadelesi için şiddete eğilimin baskın olduğu, insanların hayatlarını devam ettirebilmek adına her konudaki şeyi özgürce yapma hakkının var olduğu, devamlı ve hayatını sürdürmek için genel bir savaş durumunu ortaya koymaktadır (Gürleyük, 2010, p.60 Aktaran: Hodaloğulları & Vatansever, 2017, p.408).

Çalışma kapsamında toplumun STK'lara olan güveninin ölçülmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda araştırma soruları belirlenmiştir. Toplumla sürekli temas halinde olan STK'lara toplumsal güvenin oluşması çalışma açısından önemlidir. Çünkü toplumsal güvenin sağlanmasıyla birlikte STK'lara olan destekler artabilir ve STK'lar daha etkili faaliyetler ortaya koyabilir.

Çalışmada çevre, sağlık ve eğitim olmak üzere üç alandaki STK'ları ele alınmıştır. STK'lar seçilirken ise çevre, sağlık ve eğitim alanından en çok şubeye sahip STK'lar aştırmaya dahil edilmiştir. Bu doğrultuda çevre, eğitim ve sağlık alanındaki tüm STK'ların bir listesi oluşturulmuş ve bu STK'ların şube sayıları resmi web sitelerinden ve telefonla aranarak elde edilmiştir.

Türkiye'de bir kişinin tüm seçim ve davranışlarından hukuken sorumlu olduğunu ifade eden reşit olma yaşı 18'dir. Bu doğrultuda araştırmadaki bir diğer sınırlılık ise 18 yaş altı kişilere bu çalışmanın uygulanamamasıdır.

Sivil Toplum Kavramı ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihçesi

Sivil toplum kavramının günümüzde olduğu anlamı doğrultusunda kullanımı incelendiğinde, Batı'da 12.yy ve 19.yy'da yaşanan farklılaşmaların ve dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Onbaşı, 2005, p.13).

Sivil toplum kavramına genel bir şekilde bakıldığında, gönüllü bir şekilde yer alan, kendi kendini yaratan, hukuki bir düzenlemeyle ya da ortak değerlerin buluşmasıyla sınırlı, devlete bağımlı bir şekilde devamlılığını sürdürmeyen, örgütlü bir şekilde oluşan toplumsal yaşam alanı olarak tanımlandığı görülmektedir (Aslan, 2010, p.261). Diğer bir ifade ile sivil toplum, kendi ilk e ve kurallarına göre işleyen, ekonomik, sosyal hayat ile ilişkili, kamu bürokrasisi dışında kendi kendini düzenleyen özerk alanlardır (Boztepe, 2014, p.27). Sivil toplum, günümüz dünyasında toplumun "devlet" in alanının haricinde kalan bir bölümü olarak tanımlanabilmektedir. Sivil toplum bu anlamda değerlendirildiğinde, kontrol ve hiyerarşi mekanizmalarından

ayrı bir bütünü oluşturmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK) en önemli işlevleri arasında, "sivil toplum"un devlet karşısında sesini duyurmasına imkan tanıyarak yurttaşlık, kardeşlik bilincinin oluşturulmasını sağlamaktır (Karaarslan, Yorgan, ikiz, vd, 2005, p.1). Ayrıca STK'lar, gönüllülük esasına dayanma, çoğulcu bir yapıya sahip olma, kar amacı gütmeme gibi özellikleriyle dikkat çekmektedir (Boztepe, 2014, p.28).

Sivil toplum kavramına bakıldığında, Batı literatüründe farklı ideolojik görüşlerle ve topluma dair bir takım kuramlarla, modern kapitalist biçimdeki devletin meydana gelmesiyle 17.yy sonları Aydınlanma Çağı döneminde tartışma konusu haline gelmeye başlamıştır. Sivil toplum terimiyle beraber, birey, demokrasi, sözleşme, kardeşlik, eşitlik, özgürlük, ideoloji, kamusal alan, devlet, özel alan, gibi kavramlar değişik boyutlarda incelenmiştir. Sivil toplum anlayışı; "toplumsal sözleşme" olarak bilinen ve gelişmesine katkıda bulunan Hobbes, Locke ve Rousseau ile tartışmacı teorinin temsilcileri olan Marx, Hegel ve Gramsci'nin görüşleri etrafında açıklansa da kavram ilk kez Antik dönemde Aristo tarafından kullanılmıştır. Fakat Modern Çağ'a kadar toplum-sivil toplum ve devlet kavramları arasında tam olarak bir ayırım yapılmamıştır (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org>). Bir başka deyişle, Aristo'ya göre bahsedilen bu kavramlar var olduğu ve değer gördüğü sürece demokratik toplum anlayışı oluşabilmektedir. Bu yüzden de sivil toplum, toplumda herkesin söz sahibi olabilmesi için çabalarda bulunmaktadır. STK'ların faaliyet alanlarında uzman olmaları ve bilgilerini toplumun yararına olacak şekilde kamusal alana taşımaları beklenmektedir. Bu anlamda genellikle STK'lar kamusal ihtiyaçları cevap vermek üzere kendilerine bir misyon yüklemekle birlikte topluma hizmet sağlamaktadırlar (Özdemir, 2009, p.10).

Hobbes'a göre, "toplumsal sözleşme" önem arz etmektedir. Ona göre insanlar doğal yaşamda üç şey için tartışmaktadır. Bunlar; rekabet, şan ve güvensizliktir. İnsanlar doğal yaşamda kendini korumak yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek için yani kendini savunmak için savaşılmaktadır. Bu durumlardaki karmaşayı ise toplumsal sözleşme çözmektedir (Hodalogulları & Vatansever, 2017, p.409). Ayrıca Kant da sivil toplumu, yurttaşların yaşamaya dahil olduğu toplum ya da düzen olarak tanımlamaktadır (Yıldız, 2004, p.86).

Sivil toplum kavramının kullanımına bakıldığında ilk kez 1690 yılında Locke tarafından kullanıldığı görülmektedir. Locke, doğuştan özgür ve eşit olan insanların, sosyal sözleşmeden dolayı, siyasal katılımın bir parçası olabilmek, haklarını daha iyi korunması için güvenceye alabilmek, yaşama hakkı, özgürlük ve mülkiyet haklarından da yararlanabilmek için birçok haklarını iktidara devrettiklerini savunmaktadır. Locke'un düşünce yapısı incelendiğinde, yaşamada ve yürütmede

güçlerin ayrılığı ilkesini savunduğu görülmektedir. Ayrıca devlet insanı şekillendirmektedir. Eşit, özgür olmak için yasalara ihtiyacımız vardır (Eroğlu, 2010, p.1). Hegel'in teorisine göre, sivil toplum, "özel" menfaatlerle "evrensel" menfaatlerin uyuşturulması çabasının unsuru olarak ele alınmaktadır. Sivil toplum, aile ile devlet arasında bulunan bir sosyal alan olmakla birlikte; gerçekleşen eylemleri hukuk tarafından düzenlenen fakat devlet ile doğrudan bağlı olmayan bir yapıyı oluşturmaktadır. Marx'a göre, sivil toplum ise, "siyasî alan" dışında bulunan sosyal bir alanı ifade etmektedir. Marx, sivil toplumun var olduğu alanı ekonomik ilişkilerden ibaret olarak görmektedir. Tocqueville, siyasetin devletin tekelinde olmadığını altını çizmektedir. Gramsci'ye bakıldığında, sivil toplumun, sadece ekonomik boyutta var olan ilişkilerden oluşan bir alan olmadığını savunduğunu ve sivil toplum konusundaki meselelerin aslında siyasî bir alt yapısının olduğunu vurguladığı görülmektedir. Bir diğer deyişle "devlet = siyasî toplum + sivil toplum" olarak formüleştirmiştir (Akpınar Gönenç, 2001, p.9). Ayrıca "çoğulculuk", "kamusallık", "özellik", "yasallık" kavramları, sivil toplumun özünü oluşturmaktadır (İbin, 2015, p.47).

Aydınlanma düşünürleri, sivil toplum düşünürlerinin çalışmalarında hümanizm önemsenmekte olup anlam kazanan "birey" kavramına vurguda bulunmaktadır (Yıldız,2004 p.86).

STK'lar sosyal medya ortamları sayesinde kim olduğunu ve hangi faaliyetlerde bulunduğunu topluma gösterme şansına sahiptir, bu durum ise insanların gerçekleştirilen faaliyetler hakkında detaylı bir şekilde bilgilenmesini sağlamaktadır (Öztürk & Şardağı, 2018, p.118). Önemli bir alan olarak sosyal medya ortamlarını kullanan STK'lar kendilerini anlatma fırsatını bulmaktadır. Sosyal medya ortamları aracılığıyla insanlarla iletişime geçme fırsatına sahip olan STK'lar bu alanları doğru kullandığında birçok avantajı elde edebilmektedir.

Türkiye'de Sivil Toplum

Türkiye'de sivil toplum kavramını anlayabilmek için ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan değerlendirebilmek önemlidir. STK'ların önem kazanmasıyla birlikte çevre, sağlık, eğitim ve toplum alanında faaliyet gösteren birçok etkili STK ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu STK'lar toplumsal açıdan bir farkındalık yaratmalarının yanı sıra ilgilendikleri alanlara değer ve fayda sağlamaktadırlar. STK'lar, demokratik toplumlarda birçok hakların farkındalığının sağlanması ve savunulmasında görevler üstlenen birimler olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de çalışanların haklarını savunmak, mesleki çağdaş uygulamaları takip etmek, hizmetlere yönelik plan, politika üretmek, mesleki bilimsel etkinlikler yürütmek ve saygınlığı sağlamak

amacıyla oluşturulmuş STK'lar, mesleki örgütlenme biçiminde ortaya çıkmışlardır (Yılmaz, 2018, p.250). Türkiye'de sivil toplum çeşitli biçimlerde örgütlenerek, birbirinden farklı hedeflere yönelik eylemler gerçekleştirmektedir. Türkiye'de STK'lar, sendikalar, vakıflar, meslek odaları, dernekler gibi formlar altında örgütlenerek faaliyet göstermektedir (Sağlam, 2020, p.602). Türkiye'de STK'lar için yeni bir dönemi başlatan gelişme 1960 askeri darbesidir. Daha sonrasında yapılan 1961 Anayasası'dır. Bu anayasayla birlikte, sendikalar, siyasi partiler ve dernekler için ayrı ayrı düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye'de sivil toplum kavramı 1980'lerde tam olarak ortaya çıkmıştır (Tosun,2001 Aktaran: Şahin & Akboğa, 2019, p.413). Sivil toplum kavramı, devletin giderek hayatın her alanını düzenleme, birey ve grupların hak ve özgürlük taleplerini yani demokrasiyi güçlendirmek amacıyla gündeme gelmiştir (Aslan, 2010, p.269). 1990'lı senelere baktığımızda derneklerin, siyasi partilerin bazı yasaklarının kaldırıldığı döneme girilmiştir. Artık Türkiye'de STK'lar kapsamında vakıflar, dernekler, kooperatifler, meslek kuruluşları toplum algısını kazanmaya başlamıştır (Gönenç, 2001, p.117).

Türkiye ve Neo-liberal ideolojilere bakıldığında Türkiye'nin etkilendiği ve neoliberal düşünce akımının yapısına kapıldığı görülmektedir. Neoliberal düşünce, siyasi özgürlük ile ilişkili olmakla beraber aslında bireyin girişimciliğine vurguda bulunmaktadır. 1900'lü yılların sonlarından itibaren gündeme gelen neoliberal politikalar, Türkiye'de kapitalizm ekonomisini etkilemiştir (Koroğlu, 2011, p.67). Özellikle sivil toplum ile ilişkisine baktığımızda birey lehine değişen devlet, toplum ve birey ilişkileri o dönemde gündeme gelen siyaset pratikleri olmuştur (Koroğlu, 2011, p.68). Yani siyasi ve iktisadi koşulları her zaman göz önünde bulundurmaktır gereklidir. Sivil örgütlenme, ismi altında yeni yönetim ve inisiyatifi ele geçirme yönteminin öncüleri "Liberal Düşünce Topluluğu (LDT)" adıyla karşımıza çıkmaktadır (Talas, 2011, p.395). Neo-liberal düşünce akımının içinde yer alsın veya almasın Türkiye çapında sivil inisiyatifi temsil eden ve bu alan kapsamında değerlendirilebilecek birçok STK'lar mevcuttur. Bu sivil toplum kuruluşları aşağıdaki gibi gruplanabilmektedir (AB Uyum Süreci ve STK'lar 2004, p.39).

"1.Ticaret birlikleri, 2. Hükümet dışı kuruluşlar (NGO), 3. İşveren kuruluşları/profesyonel federasyonlar, 4. Sendikalar 5. Yerel idarelerin birlikleri, 6. Hizmet ve üretim birlikleri, 7. Politik ilgi grupları, 8. Dinsel ilgi grupları, 9. Diğer gruplar" gibi STK'ları temsil edebilen birden çok dernek, vakıf ve birlik mevcuttur.

Türkiye-AB ilişkileri sivil toplum üzerinde de önemli gelişme ve katkılarda bulunmuştur (Akçeşme, 2013, p.217). 2000 sonrası Türkiye'de ekonomik gelişmeler, AB adaylık süreci, istikrarlı hükümet Türkiye'deki STK'ların kapasite ve organizasyon yeteneklerinin artması gibi gelişmeler en önemli faktörleri oluşturmaktadır. AB

adaylık statüsünün elde edilmesi ile birlikte STK'ların değişimleri ile ilgili iki temel kaynaktan söz edilebilir. İlki, AB adaylığı ile beraber yapılan reformların, STK'ların örgütsel karakterini, hukuki statüsünü, finansal kaynaklarını şekillendirmesidir. İkinci temel faktör ise, Helsinki kararları ardından AB projeleri yoluyla sivil toplum örgütlerinin finansal kaynaklarının fazlalaşması ve çeşitlenmesidir. Bu gelişmeler, sivil toplum örgütlerinin oluşumunu olumlu yönde etkilemiştir (Bikmen & Meydanoglu, 2006, p.18 Aktaran: Akçeşme, 2013, p.217).

Sivil Toplum ve Güven İlişkisi

STK'lar yalnızca kendi faaliyetlerini, amaçlarını gerçekleştirmemektedirler STK'lar toplumsal faydanın, toplumsal değişimin öncüsü konumunda olmaktadır. Bu yüzden de STK'lar açısından şeffaflık, toplumsallık, hesap verilebilirlik kavramları önem taşımaktadır (Özgen,2017, p.116). STK'ların ticari şirketlerden ve kamu kuruluşlarından farklılaşma durumları incelendiğinde; hedefleri, yapıları, işlevleri, vizyon ve misyonları bakımından bir farklılaşmanın olduğu görülebilmektedir. Bu nedenle STK'lar paydaşlarının ve kamuoyunun algısını şekillendirebilmektedir. Bu yüzden de güven önemli bir faktör oluşturmaktadır (Çabuk,2017, p.233). Özellikle güven kavramının oluşmasıyla birlikte STK'lar daha kolay bir şekilde faaliyetlerine destek verecek gönüllü kişiler bulabilmektedir. STK'lar, hem kamuoyu hem devlet kurumları ile sürekli ilişki ve iş birliği halindedir. Aidiyet duygusu, destek kazanabilmek, biz duygusu oluşturabilmek için güven kavramı kritik öneme sahiptir.

STK'ların temel eylemlerini oluşturan gönüllülük için en önemli faktör insandır. 'Gönüllü' olarak bilinen insan faktörü, herhangi bir STK'da gönüllü faaliyetlere karşılık beklemeden katkı sağlayarak toplumsal bir bilinci, sorumluluğu yerine getirmektedir. Ayrıca gönüllüler, STK'lar açısından; kuruluşların hizmetlerini etkin ve verimli şekilde gerçekleştirmesinde, kurumun sürdürülebilirlik kazanmasında ve sosyal problemlerin çözümü konusunda büyük rol oynamaktadır (Güngör & Gölçelen, 2013, p.165). Hogg'un da (2007) altını çizdiği gibi, grup üyelerinin "bizden biri" algısını hissettiklerinde bize zarar vermemeleri, grubumuzu koruyan, sürdüren ve teşvik eden davranışlar sergilemelerine güvenimiz (Çakı, 2020, p.13).

STK'ların halkla ilişkiler faaliyetlerini incelediğimizde; iç ve dış paydaşların belirlenmesi; belirlenen toplumsal sorun ile alakalı hedef kitlede bir farkındalık yaratılması; kamuoyunun bilgilendirilmesi; üye, gönüllü, bağışçı arttırılması, lobicilik faaliyetleri, devlet mekanizması üzerinde baskı grubu oluşturulması, ulusal ve uluslararası çalışan diğer STK'lar ile iş birliği oluşturulması, kurumu tanıtmaya yönelik çalışmalar, basınla ilişkilerin yürütülmesi, kurum içi iletişimin geliştirilmesi, kurumsal amaçların belirlenmesi gibi faktörler yer almaktadır (Dondurucu, 2015, p.4).

STK'ların kamuoyunu kazanabilmesi için ve güven inşa edebilmesi için halkla ilişkiler faaliyetlerine ihtiyaçları bulunmaktadır.

Araştırmanın Amacı

STK'ların varlıklarını sürdürmesi, aynı zamanda kamuoyunun desteğini alabilmesi için güven unsurunu inşa etmesi önemlidir. Bu doğrultuda kamuoyunun STK'lara olan güvenini ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Araştırma Soruları

Sunulan amaçlar kapsamında gerçekleştirilen çalışmanın aşağıda yer alan sorulara yanıt vermesi beklenmektedir:

Kamuoyunun STK algısı nasıldır?

Toplum STK'lara güvenmekte midir?

Araştırmanın Önemi

STK'ların hedef kitlesi konumunda olan toplumun, STK'lara güveninin ölçülmesi STK'ların faaliyetlerini şekillendirmesinde önem bir yere sahip olacaktır. Bu doğrultuda kurumlar faaliyetlerinde hangi alana yoğunlaşması gerektiğini bileceklerdir. Özellikle bağış ve gönüllülüğün ön plana çıktığı STK'lara güvenin ölçülmesi alan açısından önemlidir.

Araştırmanın Yöntemi

Yapılan çalışmada hedef kitle konumundaki kişilerden veri toplamak amaçlandığı için nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği tercih edilmiştir. Araştırmanın sorunsallarına cevap veren bulgulara ulaşılabilecek verilerin toplanması için anket formu tasarlanmıştır. Anket formunda Didem Çabuk tarafından geliştirilen STK İtibarı ölçeğinden güven boyutu kullanılmıştır (Çabuk, 2015, p.139). Güven boyutu aracılığıyla oluşturulan anket formunda LÖSEV, TEMA ve ÇYDD'ne yer verilmiştir. Eğitim, sağlık ve çevre kategorisi kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmada ilgili STK'ların seçilmesinde şube sayıları dikkate alınmıştır. İlgili kategorideki STK'lar arasından en çok şubeye sahip olanlar seçilmiştir.

Eğitim, Sağlık ve Çevre alanından şubesi en yüksek 3 STK olarak seçilen ÇYDD, LÖSEV ve TEMA'nın geçerlilik güvenilirlikleri incelendiğinde;

ÇYDD'de, 0,856'lık bir geçerliliğin olduğu görülmektedir.

LÖSEV'de, 0,879'luk bir geçerliliğin olduğu görülmektedir.

TEMA'da, 0,894'lük bir geçerliliğin olduğu görülmektedir.

Evren ve Örneklem

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen araştırmanın evrenini STK'lara üye olması veya bağış yapması beklenen 18 yaş ve üzerindeki bireyler oluşturmaktadır. Ancak ülkemizdeki 18 yaş ve üzeri olan bütün kişilere ulaşılması imkan ve zaman dahilinde mümkün olmadığından örnekleme yoluna gidilmiş ve çalışma evrenini oluşturan tüm kişilerin yer aldığı bir liste bulunamadığından tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Böke, 2009, p. 122).

Evren büyüklüğü 100 milyon ve üzeri olduğu zaman yüzde 95 güven düzeyinde 384 kişiye ulaşmanın yeterli olduğu bilgisinden hareketle (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004, p.50), araştırmada en az 384 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda 06.02.2020 tarihi itibarıyla 388 katılımcıya ulaşılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma sadece İstanbul ile sınırlandırılmıştır. Çevre, sağlık ve eğitim olmak üzere üç alandaki STK'lar ele alınmaktadır STK'lar seçilirken çevre, sağlık ve eğitim alanından en çok şubeye sahip STK'lar seçilmiştir.

Türkiye'de bir kişinin tüm seçim ve davranışlarından hukuken sorumlu olduğunu ifade eden reşit olma yaşı 18'dir. Ayrıca Türkiye'de mevcut yasal düzenlemeler kapsamında dernek ve vakıflara üye, gönüllü ve bağışçı olarak katılım yaşı da 18 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan 18 yaş üzerindeki kadın ve erkekler oluşturmaktadır.

Bulgular

Eğitim, Sağlık Ve Çevre Sivil Toplum Kuruluşlarına Olan Güvene Yönelik Bulgular

Anket çalışmasına katılan 388 kişinin temel demografik özellikleri incelendiğinde; 216 kadın ve 172 erkek olduğu görülmektedir. 18-25 yaş aralığında 318 katılımcının olduğu ve en çok katılım gösteren 2. yaş grubunun 55 kişiyle 26-33 yaş aralığı olduğu görülmektedir. 34-41 yaş aralığında 6 kişi, 42-49 yaş aralığında 4 kişi, 50-57 yaş aralığında 4 kişi ve son olarak 58-65 yaş aralığında 1 kişinin olduğu görülmektedir. Katılımcılarının eğitim durumlarına bakıldığında, ilkökul seviyesinde 3 kişi, ortaokul seviyesinde 10, lise seviyesinde 19 kişi, ön lisans seviyesinde 132 kişi, lisans seviyesinde 176 kişi ve lisansüstü seviyesinde 48 kişinin olduğu görülmektedir.

Katılımcıların STK üyelik durumlarına bakıldığında 118 kişinin çeşitli STK'lara üye olduğu 270 kişinin ise herhangi bir STK üyeliğinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 1: ÇYDD'ye Duyulan Güven İle İlgili Toplu Ortalama Tablosu

	Değer	Ortalama	Standart Sapma
ÇYDD'in söylemleri tutarlıdır.	388	3,46	,751
ÇYDD verdiği sözleri yerine getirir.	388	3,46	,719
ÇYDD ,sorumluluklarını yerine getirir.	388	3,53	,752
ÇYDD, elde ettiği gelirleri/bağışları amacına uygun kullanır.	388	3,54	,741
ÇYDD'ye güvenirim.	388	3,47	,817
ÇYDD, etkin bir şekilde denetlenir.	388	3,34	,714
ÇYDD'in, gelirlerini nereye harcadığına ilişkin şüphelerim var.	388	3,18	,83430
Arkadaşlarıma bu alanda tavsiye edebileceğim daha güvenilir bir STK var.	388	2,99	,77925
ÇYDD yerine bu alanda faaliyet gösteren başka bir STK'ya bağış yapmayı tercih ederim.	388	3,13	,86311
Toplam	388		

ÇYDD'ne duyulan güven ile ilgili toplamda 9 soru sorulmuştur. Bu soruların ilk 6 tanesi olumlu yönde sorularken son 3 soru olumsuz yönde sorulardır. 388 katılımcıdan elde edilen bulgular neticesinde ortaya çıkan toplu ortalama tablolarında kararsız bir yapının olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda insanların ÇYDD'ne güven ile ilgili olarak kararsız bir yapıda olduğu tespit edilmiştir.

Yapı olarak olumlu ancak anlam olarak olumsuz ifadeler verilen yanıtlar 1=5, 2=4, 3=3, 4=2 ve 5=1 olmak üzere tersten kodlanmıştır.

Tablo 2: LÖSEV'e Duyulan Güven ile İlgili Toplu Ortalama Tablosu

	Değer	Ortalama	Standart Sapma
LÖSEV'in söylemleri tutarlıdır.	388	4,12	,721
LÖSEV , verdiği sözleri yerine getirir.	388	4,11	,734

LÖSEV, sorumluluklarını yerine getirir.	388	4,15	,698
LÖSEV elde ettiği gelirleri/bağışları amacına uygun kullanır.	388	4,12	,757
LÖSEV 'e güvenirim.	388	4,14	,736
LÖSEV, etkin bir şekilde denetlenir.	388	3,76	,836
LÖSEV'in gelirlerini nereye harcadığına ilişkin şüphelerim var.	388	3,55	1,04379
Arkadaşıma bu alanda tavsiye edebileceğim daha güvenilir bir STK var.	388	3,39	1,02230
LÖSEV yerine bu alanda faaliyet gösteren başka bir STK'ya bağış yapmayı tercih ederim.	388	3,57	1,00236
Toplam	388		

LÖSEV'e duyulan güven ile ilgili toplamda 9 soru sorulmuştur. Bu soruların ilk 6 tanesi olumlu yönde sorularken son 3 soru olumsuz yönde sorulardır. 388 katılımcıdan elde edilen bulgular neticesinde ortaya çıkan toplu ortalama tablolarında toplumda LÖSEV ile ilgili olarak güvenilir bir yapının olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda insanların LÖSEV'e güven ile ilgili olarak kararlı bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yapı olarak olumlu ancak anlam olarak olumsuz ifadeler verilen yanıtlar 1=5, 2=4, 3=3, 4=2 ve 5=1 olmak üzere tersten kodlanmıştır.

Tablo 3: TEMA'ya Duyulan Güven İle İlgili Toplu Ortalama Tablosu

	Değer	Ortalama	Standart Sapma
TEMA, sorumluluklarını yerine getirir.	388	3,96	,776
TEMA elde ettiği gelirleri/bağışları amacına uygun kullanır.	388	3,96	,743
TEMA 'ya güvenirim.	388	4,01	,742

TEMA, etkin bir şekilde denetlenir.	388	3,95	,769
TEMA, sorumluluklarını yerine getirir.	388	3,38	,89757
TEMA elde ettiği gelirleri/bağışları amacına uygun kullanır.	388	3,47	,92179
TEMA'nın gelirlerini nereye harcadığına ilişkin şüphelerim var.	388	3,98	,761
Arkadaşıma bu alanda tavsiye edebileceğim daha güvenilir bir STK var.	388	3,73	,785
TEMA yerine bu alanda faaliyet gösteren başka bir STK'ya bağış yapmayı tercih ederim.	388	3,34	1,03105

TEMA ile ilgili sorulan güven sorular dahilinde elde edilen bulgularda neticesinde ortaya çıkan toplu ortalama tablolarında kararlıya yakın bir yapının olduğu görülmektedir. Nitekim insanların TEMA ile ilgili verdiği cevaplarda katılıyorum'a denk gelen 4 şikkını işaretlediği görülmektedir. Bu durum ise insanların TEMA'ya karşı bir güven duyduklarının göstergesidir.

Yapı olarak olumlu ancak anlam olarak olumsuz ifadelere verilen yanıtlar 1=5, 2=4, 3=3, 4=2 ve 5=1 olmak üzere tersten kodlanmıştır.

Tablo 4: STK Üyeliği ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiyi Gösterir Tablo

		STK Üyeliği	
		Üye	Üye Değil
Cinsiyetiniz	Kadın	70	158
	Erkek	36	124

Kadın katılımcılardan incelendiğinde, 70'inin üye 158'inin ise üye olmadığı görülmektedir. Erkek katılımcılara bakıldığında ise 36 erkeğin çeşitli STK'lara üye olduğu 124'ünün ise herhangi bir STK üyeliği olmadığı görülmektedir.

Tablo 5: STK Üyeliği ve Yaş Arasındaki İlişkiyi Gösterir Tablo

		STK Üye	
		Üye	Üye Değil
Yaşını z	18-25	78	224
	26-33	19	36
	34-41	2	13
	42-49	2	8
	50-57	3	1
	58-65	2	0
Toplam		106	282

STK üyeliği ve yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında 18-25 yaş aralığında 78 üye, 224 üye olmayan, 26-33 yaş aralığına bakıldığında 19 üye, 36 üye olmayan, 34-41 yaş aralığına bakıldığında, 2 üye, 13 üye olmayan, 42-49 yaş aralığına bakıldığında, 2 üye, 8 üye olmayan, 50-57 yaş aralığına bakıldığında, 3 üye üye, 1 üye olmayan, 58-65 yaş aralığına bakıldığında ise 2 katılımcının olduğu ve bu 2 katılımcının da STK üyeliğinin olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma kapsamında halkın STK'lara yönelik güvenini ölçmek için anket tekniği kullanılmış ve analizler SPSS 22 programında yapılmıştır. 388 katılımcıdan elde edilen veriler doğrultusunda en güvenilir STK'nın LÖSEV olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda TEMA'nın da güvenilirlik düzeyinin LÖSEV'e yakın olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Çalışmaya eğitim alanından dahil edilen, ÇYDD'nin düşük bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğu ve katılımcıların kararsız bir yapıda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan 388 katılımcının ilgili STK'lara genel anlamda güven düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara, güven duyduğu STK'lara ek olarak aynı alanda başka bir STK tercih edip etmeyecekleri sorulduğunda güven duyduğu STK'yı tercih edeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların STK'lara güven duymalarının yanı sıra bir bağlılıklarının da olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

STK'ların bağış sistemiyle ve dışarıdan gelecek yardımlarla destek aldığı düşünüldüğünde insanların ilgili STK'lara güvenmesi ve bağlılık göstermesi önemli bir konudur. Bu doğrultuda insanların güven duyduğu ve bağlılık gösterdiği STK'lara etkisinin de artabileceği söylenebilmektedir.

Sonuç olarak, bir STK'nın samimi duruşunun oluşu, belirli kurallarının oluşu ve ticari amaçlardan uzak oluşu güven faktörünü oluşturabilmektedir. STK'lar toplumsal güveni sağlamak ve bilinirliklerini arttırmak amacıyla faaliyetler gerçekleştirebilir. Bu doğrultuda genel olarak STK'lara toplumun güven düzeyinin yüksek olduğu görülmekle birlikte, bu güvenin ve bağlılığın sürdürülmesi önemlidir. STK'lar adına yapılan faaliyetler ve paydaşlarla ilişkiler önemsenmeli çünkü güvenin yaratılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir yere sahiptirler.

Çalışma sadece eğitim sağlık ve çevre olmak üzere 3 STK üzerinden yapılmakta ve İstanbul ilini kapsamaktadır. Gelecek çalışmalarda farklı alanlara yönelik STK ve farklı şehirler de tercih edilebilir.

Gelecek çalışmalarda yapılacak olan STK güvenirligi çalışmalarında anketlerden faydalanılması durumunda katılımcı sayısının ve güvenirligi ölçülen STK'ların sayısının artırılması çalışmanın geçerliliğini daha da fazla arttıracaktır. Özellikle aynı alandan ilk 3 STK'ya yer verilmesi aynı alanda faaliyet gösteren 3 STK'nın karşılaştırılmasını da sağlayacağından dolayı önemli bir rol oynayacaktır.

Çalışmanın odaklandığı temel amaç olan STK'lara güven konusunda elde edilen veriler, STK'lara ve ileride yapılacak bilimsel çalışmalara öncülük edecektir. Özellikle daha sonra yapılacak bilimsel çalışmalarda STK'ların güven inşa etmede hangi yöntemleri kullandığı tespit edilerek bu çalışmayla önemli karşılaştırmalar yapılabilir.

Extended Abstract

Non-governmental organizations are institutions that create social awareness and carry out activities to solve a problem that exists in areas where the state is inadequate. They are organizations that defend their rights in order to meet the needs of people, but also operate internationally and continue their activities with volunteers.

Thanks to the importance of non-governmental organizations, many effective NGOs emerging in the field of environment, health, education and society have emerged. These emerging non-governmental organizations not only create social awareness but also provide value and benefit to the areas they are interested in.

It is important for non-governmental organizations to continue their existence and at the same time build the element of trust in order to get public support. Accordingly, revealing the public's trust in non-governmental organizations is the main purpose of the study.

In the research, survey technique, one of the quantitative research methods, was preferred to collect data from people over the age of 18. A questionnaire was designed to collect data that can be found in the findings that answer the problems of the research. In the questionnaire form, trust dimension from NGO reputation scale developed by Didem Çabuk was used (Çabuk, 2015: 139). LOSEV, TEMA and Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği was included in the questionnaire form created through the trust dimension. Accordingly, a survey was conducted with 388 participants. The population of the research carried out within the scope of the study consists of individuals aged 18 and over who are expected to become members or donations.

The research is limited to only branches in Istanbul. Non-governmental organizations in three areas are addressed: environment, health and education. Non-governmental organizations with the most branches in the field of environment, health and education were selected.

Within the scope of the study, a survey technique was used to measure the public's trust in non-governmental organizations and analyzes were made in SPSS 22 program. In line with the data obtained from 388 participants, it was determined that the most reliable NGO is LOSEV. It is also concluded that the reliability level of TEMA is close to LOSEV. It is seen that Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, which is included in the study from the field of education, has a low level of reliability and the participants have an unstable structure.

It is seen that the level of trust in 388 participants participating in the study is generally above average. When the participants were asked whether they would prefer another non-governmental organization in the same area in addition to the non-governmental organizations they trusted, it was concluded that they would prefer the non-governmental organization they trusted. Accordingly, it can be concluded that the participants have faith and trust in non-governmental organizations. The study is carried out through three non-governmental organizations, education, health and environment and covers the province of Istanbul.

In future studies, non-governmental organizations in other areas may be preferred and different cities may be preferred. Especially, the inclusion of the first 3 non-governmental organizations from the same area will support a comparison of the 3 non-governmental organizations operating in the same area, and will play an important role.

When the basic demographic characteristics of 388 people participating in the survey are examined; It is seen that there are 216 women and 172 men. It is seen that there are 318 participants between the ages of 18-25 and the second most participating age group is between the ages of 26 and 33 with 55 people. It is seen that there are 6 people between the ages of 34-41, 4 people between the ages of 42-49, 4 people between the ages of 50-57 and finally 1 person between the ages of 58-65. Considering the educational status of the participants, it is seen that there are 3 people at primary level, 10 people at middle school level, 19 people at high school level, 132 people at associate level, 176 people at undergraduate level and 48 people at graduate level.

Considering the membership status of the participants to non-governmental organizations, it is seen that 118 people are members of various non-governmental organizations and 270 people are not members of any non-governmental organizations.

Non-governmental organizations can carry out activities to ensure social trust and increase their awareness. In this regard, it is seen that the trust level of the society to civil society organizations is high, but it is important to maintain this trust and loyalty. The activities carried out on behalf of non-governmental organizations and relations with stakeholders should be considered important because they have an important place in creating and maintaining trust.

Kaynakça

Ab Uyum Süreci ve Stk'lar (2004), *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu XIV* İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Akçeşme, F. (2013). "Sivil Toplum ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Yeri", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 2(4), 202-225.

Aslan, S. (2010). Türkiye'de Sivil Toplum. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (31), 260-283.

Çabuk, D. (2015). *Sivil Toplum Kuruluşlarının İtibarı: Türkiye'ye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmış Doktora tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Boztepe, H. (2014). *Kamusal Halkla İlişkiler*, İstanbul: Derin Yayınları.

Çabuk, D. (2017). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının İtibarını Ölçmek. *Global Media Journal TR Edition*, 8(15), 233-258.

Çaha, Ö. (2003). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, İstanbul: Gendaş A.Ş. Yayınları.

Çakı, F. (2020). Afet Yönetişiminde Sivil Toplum ve Güven Algıları, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)*, 6, 1-45.

Dondurucu Z. B. (2015). *Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Medya Üzerinden Halkla İlişkiler Çalışmaları: Haytap Örneği*, Yeni Medya Çalışmaları II. Ulusal Kongresi, Türkiye.

Eroğlu, M. (2010). John Locke'un devlet teorisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 21, 1-15.

Gönenç, A. (2001). *Sivil Toplum, Düşünsel Temelleri*, İstanbul: Altıkitap Yayınları.

Gözübüyük Tamer, M . (2010). Tarihsel süreçte sivil toplum. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , 27 (1)

Güngör, F. & Çölgeçen, Y . (2014). STK'larda Gönüllü Yönetimi ve Motivasyonun Performansa Etkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi* , 8 (3) , 163-187.

Hodaloğulları Vatansever, Z. (2017). Thomas Hobbes'un Siyaset Felsefesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 52(10), 405-412.

İbin, A. (2015). Sivil Toplum Kuruluşları (Stk) Liderlerinin Üyeler Tarafından İşi ve Kişiyi Dikkate Alma Boyutlarının Değerlendirilmesi: Mersin İlinde Bir Uygulama, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaarslan, E. & Yorgan, A. B. Civelekoğlu F. İkiz, F. (2018). Sivil Toplum Kuruluşları İletişim Platformu, Sivil Toplum İletişim Platformu – <http://www.siviltoplum.org.tr>.

Koroğlu, A. (2011). 1990'lı Yıllarda Türkiye'de Siyasal Liberalizm, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Onbaşı,F., (2005). *Sivil Toplum*, İstanbul: Leyla İle Mecnun Yayınları.

Özdemir, E. (2009). Bir Sivil Toplum Kuruluşu (Stk) Örgütlenme Modeli: Amargi Kadın Kooperatifi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özet, İ. (2007). Bir Eğitim Stk'sı Modeli Olarak Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, M.C. & Şardağı, E. (2018). Kurumsal Kimlik Aracı Olarak Facebook: Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları (STK) Üzerine Bir Değerlendirme, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 28, 115-141.

Sağlam, M. T. (2020) Türkiye'de Sivil Toplumun Tarihi Gelişimi ve Sivil Toplumun Örgütlü Yapısı Olarak STK'lar, *Turkish Studies Social*, 15(1), 591-610. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39349>.

Şahin, O , Akboğa, S . (2019). Türkiye'de Devlet-Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım . *International Journal of Political Science and Urban Studies* , 7 (2) , 405-427.

Talas, D . (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (29) , 387-401 .

Yıldız Ö. (2004). Sivil Toplum, Demokrasi ve Çoğulculuk, *Sivil Toplum* 2 (5), 85-92.

Yılmaz M. (2018) Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları: Türkiye'de Bilgi Hizmetlerine Yönelik Oluşturulmuş Stk'lar ve Bu Kuruluşlara Yönelik Bir Araştırma, *Zeitschrift für die Welt der Türken dergisi*, 249-272.

İnternet Kaynakları

<http://www.sosyalhizmetuzmani.org> Erişim Tarihi: 10.10.2019.

Etik Kurul Raporu

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURULU

Sayı:2020-.....

Tarih: 18.12.2020

PROJENİN ADI: **"Toplumsal Güven ve Sivil Toplum Kuruluşları: Eğitim, Sağlık, Çevre Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma"**

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ: Prof. Dr. Ebru Özgen

PROJEDEKİ ARAŞTIRICILAR: Arş. Gör. Enginan Yıldız, Öğr. Gör. İrem Aydoğdu

ONAY TARİHİ VE ONAY SAYISI: 2020-8/12

Sayın: Prof. Dr. Ebru Özgen

2020-11/12 Protokol Nolu

"Toplumsal Güven ve Sivil Toplum Kuruluşları: Eğitim, Sağlık, Çevre Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma" isimli projemiz Üniversitemiz Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Prof. Dr. İsmail Taşpınar

Kurul Başkanı

Prof. Dr. Bihterin Dinçkol
ÜYE

Prof. Dr. Oktay Çolak
ÜYE

Prof. Dr. Kemal Yıldız
ÜYE

Prof. Dr. Fatma Ayanoglu
ÜYE

Prof. Dr. Nurhan Zeynep Tosun
ÜYE

Prof. Dr. Kemalettin Köroğlu
ÜYE

Prof. Dr. Hami Ekşi
ÜYE

Prof. Dr. Ahmet Kemal Bayram
ÜYE